

EBÜ CA'FER el-MANSÜR

(bk. MANSÜR).

EBÜ CA'FER en-NEHHÂS

(bk. NEHHÂS).

EBÜ CA'FER en-NÜFEYLÎ

(أبو جعفر النيفلي)

Ebü Ca'fer Abdullâh b. Muhammed
b. Alî en-Nüfeylî
(ö. 234/848)

Hadis hâfızı.

Kudâi ve Harrânî nisbeleriyle de anılır; hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Züheyr b. Muâviye, Mâlik b. Enes, Abdullah b. Mübârek, Hüseyim b. Beşir ve Süfyan b. Uyeyne gibi âlimlerden hadis rivayet etti. Kendisinden de Yahyâ b. Maîn, Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd es-Sicistânî, Ebû Zür'a er-Râzî, Ebû Hâtim er-Râzî, Zühli ve daha başka muhaddisler rivayette bulundular.

Rivayetleri *Şahîh-i Müslim* dışında *Kütüb-i Sitte*'de yer alan Ebü Ca'fer en-Nüfeylî'nin değerli bir muhaddis olduğunu birçok hadis otoritesi kabul etmiştir. Ahmed b. Hanbel, onun hâfıza gücünü anlatmak için kendisini elinde kitapla rivayet ederken hiç görmediğini söylemiş, Nüfeylî'den pek çok hadis rivayet etmekle bilinen Ebû Dâvûd ise hâfızası ondan daha güçlü birine rastlamadığını belirtmiştir. Hadis hâfızı unvanını kolay kolay kimseye vermeyen Şâzekünî'nin bu unvanı sadece ona layık gördüğü bilinmektedir. Tanınmış muhaddis İbn Vâre, Nüfeylî'yi dinin direkleri olarak gösterdiği devrinin dört âlimi arasında saymış, Ebû Hâtim er-Râzî ve Dârekutnî de onun sika* ve rivayetleri delil olarak kullanılan bir kimse olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebü Ca'fer en-Nüfeylî, doksan yaşının üzerinde iken Rebîülâhîr 234'te (Kasım 848) vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, V, 189; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerîh ve't-ta'dîl*, V, 159; İbnü'l-Esîr, *el-Lübâb*, III, 320; Zehebî, *A'âmü'n-nübela'*, X, 634-637; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 440-441; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 16-18; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 80-81.

ALİ OSMAN KOÇKUZU

EBÜ CEHİL

(أبو جهيل)

Ebü'l-Hakem (Ebü Cehl)
Amr b. Hişâm b. Mugîre
el-Kureşî el-Mahzûmî
(ö. 2/624)

Hz. Muhammed'in ve İslâm'ın azılı düşmanlarından biri.

Yaklaşık 570'te Mekke'de doğdu. Asıl adı Amr olup Kureys'in Mahzûm koluna mensuptur. Ebü'l-Hakem olan künyesi İslâmiyet'e düşmanlığı sebebiyle Hz. Peygamber tarafından Ebü Cehl şeklinde değiştirilmiştir. Dârünnedve üyesi olan Ebü Cehl, Resûl-i Ekrem'in davetine başından beri karşı çıkmış ve müslümanlar aleyhinde hazırlanan bütün komplolarda yer almıştır. Velîd b. Mugîre ile Ebü Cehl, kendi kabilelerine mensup olmayan birinin peygamberliğini hazmedemedikleri için Hz. Muhammed'e inanmayacaklarını açıkça söylemişlerdir.

Ticarî nüfuz ve servetinden güç alan Ebü Cehl hayatı boyunca İslâmiyet aleyhinde çalıştı, halkın müslüman olmasını engelledi, müslüman olanları da inançlarından vazgeçirmeye gayret etti. İslâmiyet'i kabul eden kişi toplumda itibarlı biri ise ona saygınlığını yitireceğini söyleyerek, ticaretle uğraşıyorsa kendisini iflas ettirmekle tehdit ederek, güçsüz ve kimsesiz ise onu döverek İslâm'dan döndürmeye çalıştı. Ashaptan Ammâr b. Yâsir ile annesine, babasına ve daha birçok müslümana İslâmiyet'i kabul ettikleri için çok ağır işkenceler yaptı; Ammâr'ın annesi Sümeyye'yi şehid etti. Ebü Cehl, ilk müslümanlardan olan üvey kardeşi Ayyâş b. Ebü Rebîa'yı aldatarak hicret ettiği Medine'den tekrar Mekke'ye götürdü ve orada hapsedip Medine'ye dönmesine yıllarca engel oldu.

Ebü Cehl Mekke'ye gelen yabancılar karşı son derece merhametsiz davranırdı. Bir defasında, malını satmak için Mekke'ye gelen Zübeyd kabilesine mensup bir tüccarın malına düşük fiyat biçti. Başka müşteriler ondan korktukları için daha fazla fiyat veremediler. Zor durumda kalan tüccar Hz. Peygamber'e giderek durumunu anlattı ve onun sayesinde malını değerli sattı. Ebü Cehl bunu duyunca Hz. Peygamber'in evine gidip kendisiyle kavga etti.

Kur'an âyetlerini yalanlayan, Resûl-i Ekrem'in halkı İslâm'a davet etmesine mâni olan Ebü Cehl ile on bir müşrik arkadaşı, halkın hac mevsiminde onunla

görüşmesini engellemek ve onları iman etmekten vazgeçirmek için aralarında iş bölümü yaparak (bk. el-Hicr 15/90) Mekke'nin girişlerini kontrol altına almışlardı. Resûl-i Ekrem'i kavminin gözünde küçük düşürmeye çalışan Ebü Cehl, bir defasında Hz. Peygamber Kâbe'de namaz kılarken üzerine deve leşi attırmıştı. Başka bir gün de Safâ tepesinde bulunduğu sırada Hz. Peygamber hakkında kötü söz söylemiş, bunu duyan Hamza, Kâbe civarında oturmakta olan Ebü Cehl'in yanına giderek onu başından yaralamıştı.

Hz. Peygamber, İslâmiyet'in yayılmasına yardımı olur düşüncesiyle bazı nüfuzlu kişilerin müslüman olup hidayete ermeleri için Allah'a dua ederdi. İşte onun hidayete ermesini istediklerinden biri de Ebü Cehl idi. İlk müslümanlardan Habbâb b. Eret, Resûlullah'ın, İslâmiyet'i Ebü Cehl veya Ömer b. Hattâb ile kuvvetlendirmesi için dua ettiğini biz-zat duyduğunu söyler.

Hicretten birkaç yıl önce Benî Mahzûm'un reisliğine getirilen Ebü Cehl, Hz. Peygamber'e ve müslümanlara her fırsatta sözlü ve fiilî saldırıda bulunmuş, müslümanlara karşı başlatılan boykotla onların Ebü Tâlib mahallesinde üç yıl boyunca tecrit edilmesine önderlik etmiş, dışarıdan yapılmak istenen yardımlara da engel olmuştur. Resûlullah'ın Medine'ye hicretine mâni olmak için Dârünnedve'de yapılan toplantıda, onun her kabileden seçilecek gençler tarafından öldürülmesini teklif eden ve hicret gecesi evini muhasara altına alarak öldürülmesini planlayan da yine Ebü Cehl'dir.

Hz. Peygamber, hicrî 1. yılın Rebîülevvel ayında (Eylül 622) Hamza'yı Ebü Cehl'in başkanlığındaki büyük bir ticaret kervanına karşı sefere memur etti. Sîfûlbahr seriyyesi olarak bilinen bu seferden savaş yapılmadan döndü.

Ebü Cehl, müşriklerin muharebe ihtiyaçlarının büyük bir kısmını bizzat karşıladığı Bedir Savaşı'nda ensardan Afrâ'nın oğulları Muâz ve Muavviz tarafından öldürüldü. Bu iki kardeşin onu yaraladıkları ve başının Abdullah b. Mes'ûd tarafından kesildiği de rivayet edilmektedir. Ebü Cehl, katledilen diğer müşriklerle beraber Bedir'deki kör kuyulardan birine atıldı. Hz. Peygamber'in bu ümmetin firavunu olarak tavsif ettiği Ebü Cehl hakkında, İslâmiyet aleyhindeki faaliyetleri, Resûl-i Ekrem'e ve ashabına yaptığı zulüm ve haksızlıklar sebebiyle pek çok âyet nazil olmuştur (bk. el-En'âm 6/108; el-Hicr 15/90; el-Alak

EBÜ CA'FER et-TÜSÎ

(bk. TÜSÎ, Ebü Ca'fer).